

rence, og det var ubetinget ønskeligt, som vi kunde komme til en saadan Ordning af vore Samfundsforhold, at Arbeideren i langt høiere Grad, end der finder Sted nu, kunde faae det ham virkelig tilkommende Udbytte af sit Arbeide, et Udbytte, der jo er altsor lavt i Forhold til, ikke hvad Kapitalen faar, som er anbragt i Arbeidet, men ogsaa som den blot rentenydende Formue faar. Men hvorledes man vil kunne hjælpe Haandværkerne ved en Toldmur, ser jeg ikke. Thi Haandværket her i Landet, som maa konkurrere med Storindustrien i de fremmede befyttede Lande, har dog den Fordel, at denne Storindustri maa sende sine Frembringelser ofte langt borte fra her ind i Landet; de maa give store Provisioner ud til Handelsagenter og til Forhandlere for her i Landet at kunne konkurrere med Haandværket; men reises der en Toldmur her, saaledes at Storindustrien kan udvilde sig her, ja saa staa Haandværket Dør om Dør med Storindustrien uden at have den Fordel, at Storindustrien maa kæmpe med Afstanden o. s. v. Haandværket vil saaledes ikke vinde det Mindste ved at komme til at staa Side om Side med Storindustrien, og Arbeiderne ville ikke faae større Fortjeneste. Jeg kan ikke se Andet, end at saaledes ere Forholdene, og saaledes ville de udvilde sig. Men der er en vægtig Indvending, som gjøres imod, at man gennem en Toldreform skulde søge at lette Befolkningen for Toldbyrden paa Livsformødenhederne. Det er den Indvending, at man siger: Gaa I hen og ophæve den Bestyttelse, som eksisterer paa enkelte Industrier, saa staa I ikke alene de Formuer ihjel, som ere anbragte dert, men I gjøre en Masse Arbeidere brødløse. Dertil vil jeg sige, at det ikke er Meningen pludselig at søge indført en saadan Toldreform, som skulde ødelægge de Industrier, der ere opvogede under den nuværende Bestyttelse. Ingen vil paa den Maade gaa hen og ødelægge Formuer eller gjøre Arbeiderne brødløse. Jeg kan dog imidlertid herved ikke lade være at fremhæve, at Ingen nogensinde har tænkt paa at give Godtgjørelse til eller at hjælpe Jordbrugerne, som Gang efter Gang ere blevne standsede i deres Virksomhed ved de forskjellige forandrede Forhold, der gjøre sig gjældende paa Verdensmarkedet. Det er ubilligt, at denne ene Art af Bedrift, Jordbruget, maa søge at kæmpe sig frem og bestandig har maattet rette sig efter Forholdene. Der er Ingen, der kommer og bringer Jordbruget, der dog ogsaa er en Industri, nogensomhelst Hjælp eller Godtgjørelse for den enorme Aret, som Europas Regjeringer og Kapitalister til-

føjede Jordbruget, den Gang de gik hen og forandrede Møntfoden. Det var for Alle her i Landet en Forringelse af deres Formue af mellem 30 og 40 pCt., men saa vist som jeg ikke tror, at der er Noget, der tilsigter at staa Formuen ned eller at gjøre Arbejderne brødløse ved en pludselig Toldreform, ligesaa vist er det, at Svaret paa et Spørgsmaal, som den høitærede Finantsminister stillede om, hvor Arbeiderne da skulde gaa hen, naar vi gik ind paa en saadan, thi de kunne dog ikke Alle gaa til Landbruget, har han selv givet, idet han jo har ønsket at kunne staa os en Frihavn her i Landet. Jeg vil nu haabe, at der, hvis det bliver til Noget, da i det Mindste vil komme to Frihavne, en ved Esbjerg, og en ved Rjøbenhavn. Det er jo Meningen at staa en Frihavn, men hvad skulle vi med en Frihavn og med de store Territorier dertil, naar man ikke netop forudsætter, at der paa Frihavns territoriet vil udvilde sig en meget kraftig Industri, der lever uden Toldbestyttelse? Hvis Staten ikke vil gjøre det, vil der med Lethed findes private Konjortier, der ville inddrage store Arealer under Frihavnen, naar de kunne faae Koncessjon derpaa, og de, der fik Koncessjonen, ville tro at kunne gjøre uhyre Formuer ved de store Afgifter, som alle Industrierne ville betale for at faae Arealer til Brug ude ved Frihavnen. Vi maa vel huske paa, at Industrien efterhaanden har udviklet sig saaledes, at Arbeidet deles paa mange Hænder rundt omkring; hvad der for en Industri er det endelige Produkt, er for en anden Industri paa en Maade kun Raaprodukt. Der er mangfoldige Industrier, der ville søge hen til et heldigt beliggende Frihavns territorium, for der at samle rundt omkring fra alle de forskjellige Dele, de behøve for at kunne sammensætte det, der er deres endelige Produkt og for at kunne oprette særlige Fabrikker paa et Sted, hvor de ere fri for alle Avalor, al Tidsspilde, Afgifter af Told o. desl., hvor de slippe for det uhyre Rentetab, Tolden repræsenterer, og hvor de ere beliggende ved en heldig Havn og ved en god Søvei, hvorfra de kunne sprede deres Produkter til alle de Lande, de søge. Kan en Frihavn nu bestaa, og er det et fordelagtigt Foretagende at indrette en saadan Havn, er det klart, at ligesaa vist som den vil give Bestjæftigelse til en meget stor Mængde Arbeidere, ligesaa vist ville i samme Dieblis, som vi gjorde hele vort Land til en Frihavn, Kapitaler og Teknikere strømme herind og bringe vor Industri til at florere i en Grad, som vi nu ikke kjende. Der vilde da ikke blive Tale om brødløse Arbeidere; tværtimod, den vilde ogsaa trække Arbeidere